

Бони Гармъс

УРОЦИ ПО ХИМИЯ

София, 2022

Преводът е направен по изданието:

Bonnie Garmus

LESSONS IN CHEMISTRY

Doubleday

© 2022 by Bonnie Garmus

All rights reserved. Published in the United States by Doubleday,
a division of Penguin Random House LLC, New York.

Cover design: Based on a design by Beci Kelly.

С изключение на историческите личности и факти, споменати в книгата, всички действащи лица, събития и места, описани в нея, са плод на художествена измислица и каквото и да било съвпадение с реално съществуващи хора, учреждения, събития или места е напълно случайно.

© Издателство „Изток-Запад“, 2022

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или възпроизвеждана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Мая Атанасова Ненчева, превод, 2022

© Татяна Йович, оформление на корицата, 2022

ISBN 978-619-01-1068-2

БОНИ ГАРМЪС

Уроци ПО ХИМИЯ

Превод от английски
Мая Ненчева

СЕРИЯ „КРАСНОГЛЕД“

- „Творци на съвпадения“, Йов Блаум
„Тежък дар“, Уилям Кент Крюгер
„Еуфория“, Лили Кинг
„Момичето от Бруклин“, Гийом Мюсо
„Един аристократ в Москва“, Еймър Тауълс
„Еротични истории за пенджабски вдовици“, Бали Каур Джасвал
„Жените, които купуват цветя“, Ванеса Монфорт
„Парижката квартира“, Гийом Мюсо
„Люляковите момичета“, Марта Хол Кели
„Между небето и Лу“, Лорен Фуше
„Изгубени кучета и самотни души“, Люси Дилън
„Момичето и нощта“, Гийом Мюсо
„Сто парченца от мен“, Люси Дилън
„Момичето, което някога познаваше“, Трейси Гарвис Грейвс
„Жените в замъка“, Джесика Шатък
„Тайният живот на писателите“, Гийом Мюсо
„Изчезването на Йозеф Менгел“, Оливие Гез
„Предопределени един за друг“, Мади Доусън
„Библиотекарката от Аушвиц“, Антонио Итурбе
„Проект *Истина*“, Клеър Пули
„По бреговете на Нева“, Ирина Одоевцева
„Войната на Хана“, Джан Елайсбург
„Децата от Бхут базар“, Дипа Анапара
„По бреговете на Сена“, Ирина Одоевцева
„Последният влак за Лондон“, Мег Уейт Клейтън
„Животът е роман“, Гийом Мюсо
„Часното момиче“, Лиза Сий
„Изгубени рози“, Марта Хол Кели
„Да убиваш осъзнато“, Карстен Дусе
„Вода за цветята“, Валери Перен
„Непознатата от Сена“, Гийом Мюсо
„Правилата на доброто възпитание“, Еймър Тауълс
„Уроци по химия“, Бони Гармъс

*На майка ми
Мери Суолоу Гармъс*

ГЛАВА 1

Ноември 1961 г.

През 1961 година, когато жените носеха пристегнати в кръста рокли, членуваха в клубове по градинарство и возеха тумби от деца в коли без колани, без въобще да им мигне окото; още преди някой да подозира, че съвсем скоро ще се появи хипи движението, за което хората ще разказват през следващите шейсет години; след края на големите и преди началото на тайните войни, когато хората започваха да мислят по нов начин и да вярват, че всичко е възможно, трийсетгодишната майка на Маделин Зот всяка сутрин се будеше по тъмно и се чувстваше уверена само в едно: че животът ѝ е приключил.

Въпреки тази увереност тя отиде до лабораторията, за да приготви обяда на дъщеря си.

„Гориво за мозъка“, написа Елизабет Зот на едно малко листче и го пъхна в кутията ѝ за храна. След това спря, вдигнала молива във въздуха, и се замисли. „Играй спортове в междучасията, но не позволявай на момчетата винаги да печелят“, написа тя на друго листче. След това отново спря и потропа с молива по масата. „Не си въобразяваш – написа на трето. – Повечето хора наистина са ужасни.“ Тя постави последните две листчета най-отгоре.

Повечето малки деца не могат да четат или пък, ако могат, уменията им се ограничават до разпознаването на думи като „мама“ и „има“. Маделин обаче четеше от тригодишна и сега, на пет, вече беше минала повечето романи на Дикенс.

Тя беше от *онези* деца – които си тананикат концерт на Бах, но не знаят как да си завържат обувките; които могат да обяснят въртенето на Земята, но се затрудняват в играта на морски шах. И тъкмо там беше проблемът. Музикалните гении винаги са на почит, но не и децата, които се научават да четат от малки. Защото тези деца са добри в нещо, в което останалите рано или

късно също ще станат добри. Така че в този случай да си пръв не е специално, а досадно.

Маделин добре знаеше това. Затова всяка сутрин, след като майка ѝ потеглеше, тя изчакваше Хариет – съседката, която се грижеше за нея – да се захване с нещо, вадеше бележките от кутията за храна, четеше ги и ги прибираще при останалите си бележки в кутията за обувки на дъното на гардероба. В училище се преструваше, че е като всички останали деца: кажи-речи неграмотна. Най-важно за нея беше да се вписва в средата си. И аргументите ѝ бяха неоспорими: майка ѝ никога не се беше вписвала и ето докъде я бе докарало това.

Тъкмо там, в южнокалифорнийския град Комънс, където времето бе предимно топло, без да е прекалено топло, небето – предимно синьо, без да е прекалено синьо, а въздухът – чист, защото в онези години въздухът просто беше чист, тя лежеше в леглото си със затворени очи и чакаше. Скоро щеше да усети нежна целувка по челото си, внимателно подпъхване на завивката около раменете си, до ухото ѝ щеше да се разнесе тихичкото „Живей днес“. След още няколко минути щеше да чуе двигателя на колата, хрущенето на гумите, докато плимутът се движи на заден надолу по алеята, тремавата смяна от задна на първа. И нейната вечно потисната майка щеше да потегли за телевизионното студио, където да сложи престилка и да застане пред камерата.

Предаването се казваше „Вечеря в шест“ и Елизабет Зот беше голямата му звезда.

ГЛАВА 2

Пайн

Някога химик изследовател, Елизабет Зот притежаваше безупречната кожа и непогрешимото поведение на човек, който не беше обикновен и никога нямаше да бъде.

Като всички големи звезди и нея я бяха открили. Не бяха я забелязали обаче в сладкарницата или на пейка в парка, не се беше запознала с подходящите хора. Вместо това до нейното откриване доведе една кражба – и по-конкретно кражбата на храна.

Историята беше проста: едно дете на име Аманда Пайн с влечение към храната, което някои терапевти вероятно биха сметнали за патологично, ядеше обяда на Маделин. Защото обяда на Маделин не беше обикновен. Докато всички останали деца дъвчеха сандвичите си с фъстъчено масло и мармалад, Маделин отваряше кутията си и намираше вътре дебело парче лазаня, гарнитура от тиквички в масло, екзотично, нарязано на четвъртинки киви, пет лъскави кръгли чери домати, малка солница, две все още топли курабийки с парченца шоколад и термос на червени карета, пълн със студено мляко.

Тъкмо затова всички деца искаха обяда на Маделин – включително и самата тя. Маделин обаче го даваше на Аманда, защото приятелството изисква жертви, а и защото Аманда беше единственото дете в цялото училище, което не ѝ се подиграваше заради това, че е странна.

Елизабет се зачуди какво става едва когато забеляза, че дрехите на Маделин висят от кльощавото ѝ тяло като евтени завеси. Според нейните изчисления дневно Маделин приемаше точно толкова калории, колкото ѝ бяха нужни, за да се развива правилно, така че от научна гледна точка загубата на килограми на дъщеря ѝ беше невъзможна. Дали не ставаше дума за бърз растеж? Не. Беше взела височината предвид при изчисленията си. Ран-

но хранително разстройство? Малко вероятно. Маделин ядеше като вълк на вечеря. Левкемия? Със сигурност не. Елизабет не се паникьосваше лесно – не беше от хората, които лежат будни нощем и си представят, че децата им са болни от неизлечима болест. Като човек на науката, тя винаги търсеше разумно обяснение и когато срещна Аманда Пайн и видя малките ѝ, изцапани с доматен сос устни, веднага разбра какво се е случило.

– Господин Пайн – заяви Елизабет, като профуча покрай една секретарка в местното телевизионно студио в сряда следобед. – Звъня ви от три дни, а вие така и не благоволихте да ми върнете обаждането. Името ми е Елизабет Зот. Майка съм на Маделин Зот – децата ни ходят заедно в начално училище „Уди“ – и дойдох да ви кажа, че дъщеря ви предлага приятелството си на моята дъщеря под фалшив предлог. – Като видя объркването му, тя обясни: – Дъщеря ви яде обяда на моята дъщеря.

– О-обяда ли? – пророни Уолтър Пайн, докато гледеше великолепната жена пред себе си. Бялата ѝ лабораторна престилка създаваше около нея ореол от свещена светлина, като се изключи един малък детайл: червените инициали „Е. З.“ точно над джоба.

– Дъщеря ви Аманда – повтори Елизабет – яде обяда на дъщеря ми. Доколкото разбирам, това продължава вече месеци.

Уолтър я гледеше втрещено. Висока и кокалеста, с коса с цвѐта на прегоряла филийка с масло, прибрана назад с помощта на молив, тя стоеше пред него, опряла ръце на хълбоците си. Устните ѝ бяха яркочервени, кожата ѝ сияеше, носът ѝ беше прав. Тя гледеше надолу към него като полеви лекар, който трябва да вземе решение дали си струва той да бъде спасен.

– И това, че се прави на приятелка на Маделин, за да се докопа до обяда ѝ – продължи тя, – е направо възмутително.

– К-коя казахте, че сте? – запъна се Уолтър.

– Елизабет Зот! – излая тя. – Майката на Маделин Зот!

Уолтър кимна и се опита да разбере какво става. Като дългогодишен продуцент на следобедни телевизионни програми, той добре познаваше драмата. Но това? Той продължи да гледа изумен. Жената изглеждаше направо зашеметяващо. Той съвсем буквално беше *зашеметен* от нея. Дали не беше дошла на прослушване?

– Съжалявам – каза накрая. – Но всички роли на медицински сестри са вече заети.

– Моля? – възмути се тя.

Последва дълга пауза.

– Аманда Пайн – повтори тя.

Той премигна.

– Дъщеря ми? О! – възкликна внезапно разтревожен. – Какво е станало? Вие лекар ли сте? От училището? – Уолтър скочи на крака.

– Боже мой, не – отвърна Елизабет. – Химик съм. Дойдох чак от „Хейстингс“ в обедната си почивка, защото така и не ми се обадохте. – Като видя, че той продължава да я гледа неразбиращо, тя поясни: – Изследователски институт „Хейстингс“? „Новаторите в новаторските изследвания“? – Безвкусното рекламно изречение я накара да въздъхне. – Работата е там, че полагам много усилия да подготвя за Маделин питателен обяд – нещо, което вие самият, предполагам, се опитвате да осигурите на своето дете. – И когато той продължи да я гледа безизразно, Елизабет добави: – Защото сте загрижен за когнитивното и физическото развитие на Аманда и знаете, че то зависи от баланса на витамините и минералите в тялото ѝ.

– Всъщност госпожа Пайн...

– Да, знам. Не е тук. Опитах се да се свържа с нея, но ми казаха, че живее в Ню Йорк.

– Разведени сме.

– Съжалявам да го чуя, но разводът няма нищо общо с обяда.

– Може и така да ви се струва, но...

– И *можете* могат да приготвят обяд, господин Пайн. Не е биологично невъзможно.

– Така е – съгласи се той и издърпа един близък стол. – Моля ви, госпожо Зот, седнете.

– Оставих циклотрона включен – отвърна подразнено тя, като погледна часовника си. – Разбрахме ли се, или не?

– Цикло...

– Ускорител на елементарни частици.

Елизабет огледа стените. По тях бяха окачени плакати на мелодраматични сапунени опери и помпозни телевизионни игри.

– Това е работата ми – обясни Уолтър и изведнъж му стана неудобно от кичозния им вид. – Може би сте гледали нещо?

Тя отново се обърна към него.

– Господин Пайн – рече малко по-отстъпчиво. – Съжالياвам, че не разполагам с времето и ресурсите да приготвям обяд на дъщеря ви. И двамата знаем, че храната е катализатор, който отключва мозъците ни, сплотява семействата ни и определя бъдещето ни. И все пак... – Тя замълча и очите ѝ се присвиха, докато оглеждаше един плакат с медицинска сестра, която обгрижваше своя пациент. – Нима някой разполага с времето да научи цяла една нация как да приготвя качествена храна? За жалост, аз със сигурност не разполагам. А вие?

Когато Елизабет се обърна и се отправи към вратата, Пайн, който искаше да я задържи и нямаше представа как точно да го направи, каза бързо:

– Почакайте! Моля ви, спрете. *Моля ви.* Какво... какво казахте току-що? Че някой трябва да научи цялата нация как да приготвя... *качествена* храна?

„Вечеря в шест“ се появи на екран четири седмици по-късно. И макар че Елизабет не беше кой знае колко въодушевена от идеята – все пак беше химик изследовател, – тя прие работата по обичайните причини: беше по-добре платена, а трябваше да издържа детето си.

Още от първия ден, в който Елизабет сложи готварска престилка и застана пред камерата, на всички им стана ясно, че я бива за тази работа – че притежава онова загадъчно умение да приковава вниманието на зрителите. Освен това си тежеше на мястото – беше толкова директна и пряма, че хората не знаеха какво да мислят за нея. Всички останали готварски предавания се водеха от добродушни готвачи, които весело посрѣбваха шери. Елизабет Зот обаче беше съвсем сериозна. Никога не се усмихваше. Никога не се шегуваше. И ястията ѝ бяха неподправени и практични като самата нея.

Само за шест месеца предаването ѝ се превърна в хит. След година стана институция. А след две години доказа свръхестествената си способност не само да сближава родителите с децата им, а и гражданите с тяхната страна. Няма да е преувеличено, ако

кажем, че когато Елизабет Зот приключеше с готвенето, цялата нация сядаше да се храни.

Дори вицепрезидентът Линдън Джонсън следеше предаването ѝ. „Искате да разберете какво *мисля*, така ли? – рече веднъж той, докато се опитваше да се отърве от един настоятелен репортер. – Мисля, че трябва по-малко да пишете и повече да гледате телевизия. Започнете с „Вечеря в шест“ – водещата Зот знае какво прави.“

И наистина беше така. Елизабет Зот никога не обясняваше на зрителите как да си приготвят малки сандвичи с краставица или пухкави суфлета. Рецептите ѝ бяха питателни: яхнии, печени ястия с месо, храна, приготвена в големи метални тави. Наблягаше на четирите основни хранителни групи. Вярваше в големите порции. И твърдеше, че едно ястие си заслужава да бъде приготвено само ако това става за по-малко от час. Завършваше всяко предаване с думите: „Деца, сложете масата. Майка ви има нужда от малко време за себе си.“

И тогава един известен журналист написа статия, озаглавена „Защо сме готови да погълнем всичко, което тя ни сервира“, в която някак между другото нарече Елизабет „Сладката Лизи“ – прякор, който, понеже я описваше доста точно и включваше метафора от областта на храненето, ѝ се лепна толкова бързо, колкото мастилото изсъхва на хартията, на която нещо е отпечатано. От този ден нататък непознатите я наричаха Сладурче, но дъщеря ѝ Маделин я наричаше „мамо“ и въпреки че още беше дете, се досещаше, че прякорът омаловажава талантите на майка ѝ. Тя беше химик, не телевизионен готвач. Елизабет се чувстваше неловко пред единственото си дете и я беше срам.

Понякога тя лежеше будна в леглото си нощем и се чудеше как бе стигнала дотук. Чуденето обаче никога не продължаваше дълго, защото вече знаеше отговора.

Името му беше Калвин Евънс.